02

Grbovi i zastave Bosne i Hercegovine

Od Kotromanića do danas

GRB DINASTIJE KOTROMANIĆ, REKONSTRUKCIJA

Antika | Srednji vijek | Osmansko doba | Austro-Ugarska | Jugoslavija | BiH od 1992.

PRIREDIO ABDULAH DAUL

ZBIRKA O HISTORIJI BOSNE I HERCEGOVINE

ZNAKOVI DRŽAVE

Grb i zastava su najstariji znakovi države. Na štitovima, pečatima i barjacima vladari su pokazivali kome zemlja pripada i ko je predvodi u miru i u ratu. Nauka o grbovima zove se heraldika, a nauka o zastavama veksilologija.

Bosna i Hercegovina mijenjala je simbole kako su se mijenjali njeni vladari: od srednjovjekovne kraljevine, preko osmanske i austrougarske uprave i jugoslovenske republike, do nezavisne države. Ipak, neki znakovi su se vraćali, prije svega ljiljan dinastije Kotromanić.

POJMOVI U OVOJ SVESCI

štit	osnovni dio grba, polje na kojem su znakovi
greda	pojas koji koso presijeca štit
ljiljan	stilizovani cvijet, znak Kotromanića
blazon	pravilan opis grba riječima

RIJEČ PRIREĐIVAČA

> Bosna i Hercegovina ima bogato heraldičko i veksilološko naslijeđe, što ukazuje na njenu dugu državnost i geopolitičku cjelovitost.

Abdulah Daul, priređivač

BOSANSKI LJILJAN

Lilium bosniacum, bosanski ljiljan, raste na planinama Bosne i Hercegovine. Stilizovani zlatni ljiljan na plavom polju postao je znak Kotromanića, a šest stoljeća kasnije i Republike Bosne i Hercegovine.

BOJE KROZ HISTORIJU

ZASTAVA BOSNE I HERCEGOVINE

Sadašnju zastavu Bosne i Hercegovine uveo je 4. februara 1998. visoki predstavnik Carlos Westendorp, nakon što se Parlamentarna skupština nije mogla dogovoriti o rješenju. Prvi put je javno predstavljena na Zimskim olimpijskim igrama u Naganu 1998.

Plavo polje	Evropa i mir; boja se oslanja na zastavu Evropske unije
Žuti trougao	tri konstitutivna naroda; oblikom podsjeća na teritoriju zemlje
Zvijezde	sedam cijelih i dvije prepolovljene, niz koji se nastavlja beskonačno

SADRŽAJ

GRBOVI

Grb Kotromanića	14. stoljeće – 1463.	4
Grb iz Fojničkog grbovnika	17. stoljeće	4
Grb u Austro-Ugarskoj	1889. – 1918.	4
Grb NR i SR Bosne i Hercegovine	1946. – 1992.	5
Grb Republike Bosne i Hercegovine	1992. – 1998.	5
Sadašnji grb	od 1998.	5

ZASTAVE

Zastava Kraljevine Bosne	1377. – 1463.	6
Zastava pokreta za autonomiju	1831. – 1832.	6
Zastave otpora	1875. – 1878.	6
Zastave u Austro-Ugarskoj	1878. – 1918.	7
Zastava NR i SR Bosne i Hercegovine	1946. – 1992.	7
Zastava Republike Bosne i Hercegovine	1992. – 1998.	7

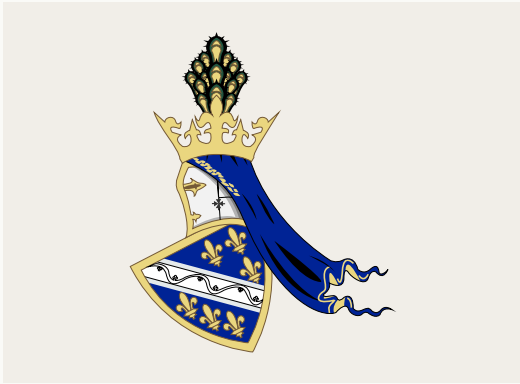

GRB KOTROMANIĆA

14. stoljeće – 1463.

Grb srednjovjekovne Bosne, od doba njenih banova i kraljeva do 1463., bio je grb dinastije Kotromanić: štit plave boje, na pola podijeljen srebrenom dijagonalnom gredom, u čijem se lijevom i desnom polju nalaze po tri zlatna ljiljana. Iznad štita je viteška kaciga s plaštom i krunom. Ljiljane je, prema historičarima, uveo kralj Tvrtko I, kao znak veze s ugarskom dinastijom Anžuvinaca. Ljiljan na grbu Kotromanića povezuje se s domaćim cvijetom Lilium bosniacum.

Rekonstrukcija: Samhanin, CC BY 3.0

GRB IZ FOJNIČKOG GRBOVNIKA

17. stoljeće

Fojnički grbovnik, koji se čuva u franjevačkom samostanu u Fojnici, prikazuje grb Bosne kao zlatni štit s nazubljenom krunom. To je složen grb od dva dijela. Prvi je grb Bosne kakav je nacrtao Ulrich Richental u svom grbovniku iz 1414. – 1418., s dvije nazubljene koso ukrštene grede s glavama na gornjim krajevima. Drugi je takozvani ilirski grb, nastao krajem 16. stoljeća, crveni štitić sa srebrenim polumjesecom i osmokrakom zvijezdom. Grbovnik nosi godinu 1340., ali je nastao u 17. stoljeću.

Crtež: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0

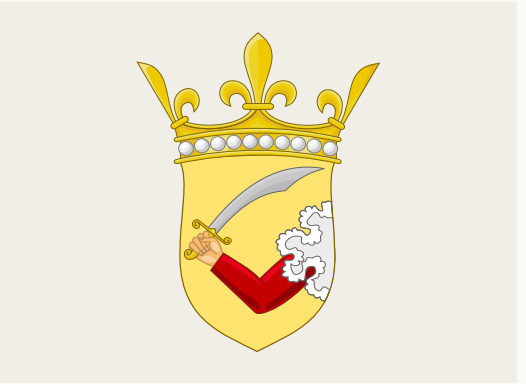

GRB U AUSTRO-UGARSKOJ

1889. – 1918.

Nakon austrougarske okupacije 1878. Bosna i Hercegovina dobila je grb kao zemlja u sastavu Monarhije. Zasnovan je na grbu Hrvoja Vukčića Hrvatinića, moćnog bosanskog velikaša s kraja 14. i početka 15. stoljeća. Grb čini zlatni štit iz čijeg lijevog ruba, iz oblaka, izlazi crvena oklopljena savijena ruka koja drži srebrenu sablju sa zlatnom drškom. Štit nadvisuje kruna s heraldičkim ljiljanima. Grb je bio u upotrebi do raspada Austro-Ugarske 1918.

Crtež: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

GRB NR I SR BOSNE I HERCEGOVINE

1946. – 1992.

Grb Narodne, a od 1963. Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine usvojen je 31. decembra 1946., zajedno sa zastavom. Iza dva ukrštena snopa pšenice nalazi se silueta naselja s dva fabrička dimnjaka iz kojih se diže dim. Sve okružuje vijenac od grančica jele s desne i bukve s lijeve strane, povezan crvenom trakom, a iznad je crvena petokraka zvijezda obrubljena zlatom. Grb je pratio jugoslovensku tradiciju socijalističke heraldike i bio u upotrebi do 1992.

Javno dobro

GRB REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

1992. – 1998.

Grb Republike Bosne i Hercegovine usvojen je 4. maja 1992., na početku rata. Zasnovan je na grbu prvog bosanskog kralja Tvrtka I Kotromanića: zlatno obrubljen plavi štit, podijeljen srebrenom dijagonalnom gredom, s po tri zlatna ljiljana u svakom polju. Pod ovim grbom Republika Bosna i Hercegovina primljena je u Ujedinjene nacije i branila se u ratu. Zamijenjen je 1998., ali je ostao duboko ukorijenjen kao nacionalni simbol Bošnjaka.

Javno dobro

SADAŠNJI GRB

od 1998.

Sadašnji grb Bosne i Hercegovine usvojen je u maju 1998. i zasnovan je na novoj zastavi. Čini ga zašiljeni plavi štit, u čijem se gornjem desnom uglu nalazi zlatni trougao, a paralelno njegovoj dugoj strani, od gornjeg do donjeg ruba, proteže se sedam srebrenih zvijezda. Grb je sastavni dio zastave i simbol historijskog i državnog kontinuiteta Bosne i Hercegovine u novim, promijenjenim okolnostima nakon Dejtonskog mirovnog sporazuma.

Javno dobro

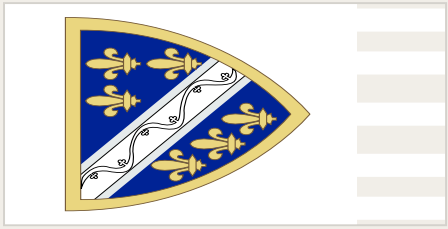

ZASTAVA KRALJEVINE BOSNE

1377. – 1463.

Zastava Banovine, a potom i Kraljevine Bosne, zasnivala se na grbu dinastije Kotromanić, kralja Tvrtka I i njegovih nasljednika. Bila je bijele boje, s grbom Kotromanića u sredini, a na slobodnom kraju imala je rese. Od kasnije zastave Republike Bosne i Hercegovine razlikovala se po tome što je grb nosio krunu s heraldičkim ljiljanima. Ovakve zastave poznate su iz grbovnika, pečata i opisa savremenika, pa su današnji crteži njihove rekonstrukcije.

Rekonstrukcija: Wikimedia Commons, CC0

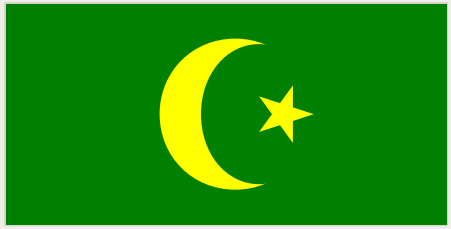

ZASTAVA POKRETA ZA AUTONOMIJU

1831. – 1832.

Za vrijeme borbe za autonomiju Bosne, koju je od 1831. do 1832. predvodio Husein-kapetan Gradaščević, zmaj od Bosne, koristila se zelena zastava sa žutim polumjesecom i petokrakom zvijezdom u sredini. Bosanski ajani tražili su da Bosna dobije samoupravu u okviru Osmanskog carstva i da se zaustave reforme koje su ukidale njihova prava. Pokret je ugušen u junu 1832., nakon bitke kod Sarajeva, a Gradaščević je umro u izgnanstvu 1833.

Crtež: Froztbyte, CC BY-SA 3.0

ZASTAVE OTPORA

1875. – 1878.

Nakon Berlinskog kongresa 1878. osmanske trupe povukle su se iz Bosne i Hercegovine. U Sarajevu je izabrana Narodna vlada, a ulazak austrougarske vojske dočekan je oružanim otporom. Otpor je koristio zelenu zastavu sa žutim polumjesecom i petokrakom zvijezdom. Poznata je i bijelo-crvena zastava s crvenim polumjesecom i šestokrakom zvijezdom u gornjem polju. Izvori je vežu za ustanike kraja 1870-ih, ali je datiraju različito: 1875. – 1877. ili 1878. – 1879.

Crteži: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0 i javno dobro

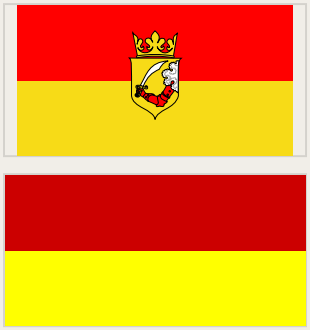

ZASTAVE U AUSTRO-UGARSKOJ

1878. – 1918.

Poslije austrougarskog preuzimanja 1878. izrađena je nova zastava za Bosnu i Hercegovinu. Zastave zemalja unutar Monarhije imale su ujednačen izgled, vodoravno podijeljen na dva polja različitih boja. Za Bosnu je izabrana crvena boja za gornje i žuta za donje polje, a do 1908. na sredini se nalazio grb. Hercegovina je imala iste boje obrnutim redom. Nakon aneksije 1908. zastava je ostala crveno-žuta, sve do 1918.

Crteži: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0 i javno dobro

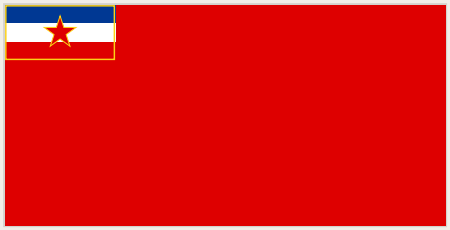

ZASTAVA NR I SR BOSNE I HERCEGOVINE

1946. – 1992.

Zastava Narodne, kasnije Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine sastojala se od crvene podloge u čijem se gornjem lijevom uglu nalazila zastava Jugoslavije, obrubljena zlatnožutom trakom. Odnos širine i dužine bio je jedan prema dva. Usvojena je 31. decembra 1946. Prije toga kao zastava Bosne i Hercegovine koristila se crvena zastava sa zlatno obrubljenom zvijezdom u sredini, zastava partizanskog pokreta i ZAVNOBiH-a.

Javno dobro

ZASTAVA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

1992. – 1998.

Zastava Republike Bosne i Hercegovine usvojena je u maju 1992. i zasnivala se na zastavi srednjovjekovne Bosne i dinastije Kotromanić. Bila je bijela, s grbom Republike u sredini, u odnosu širine i dužine jedan prema dva. Pod njom je Republika Bosna i Hercegovina 22. maja 1992. primljena u Ujedinjene nacije, a Armija RBiH nosila ju je kroz cijeli rat, sve do parade u Parizu 1995. Zamijenjena je 4. februara 1998.

Javno dobro

Dokumenti o Bosni

ZBIRKA O HISTORIJI BOSNE I HERCEGOVINE

01 Važniji datumi i događaji

02 **Grbovi i zastave Bosne i Hercegovine** · OVA SVESKA

03 O bosanskom jeziku

04 Bosansko kraljevstvo

05 ZAVNOBiH i 25. novembar 1943.

06 Referendum o nezavisnosti

07 Značajne bitke Armije Republike Bosne i Hercegovine

08 Opsada Sarajeva

09 Genocid u Srebrenici

Izvori i dodatni materijali za ovu svesku

Primjerak br. _____ **od 100**

ABDULAH DAUL

Dokumenti o Bosni · Sveska 02
Grbovi i zastave Bosne i Hercegovine
Priredio Abdulah Daul · Sarajevo, 2027.
Prvo izdanje, 100 numerisanih primjeraka
Pismo: Raleway, Source Sans 3, Barlow Condensed · Papir: 170 g mat
Tekst: Abdulah Daul, dopunjeno. Grbovi i zastave: crteži s Wikimedia Commons, autori na pratećoj stranici.